

VÄÄRTPABERITE KIRJELDUS JA VÄÄRTPABERITEGA SEONDUVAD RISKID

Väärtpaberi nimetus	Väärtpaberi kirjeldus	Seonduvad riskid
Aksia	Aksia esindab investori osalust ettevõttes. Aksia ostnud investor saab ettevõtte kaasomanikuks. Aksia annab investorile reeglina õiguse hääletada ettevõtte üldkoosolekul ning osaleda kasumi jaotamisel.	Aksiasesse investeerimine on seotud kõrge riskiga, aga samas ka võimaliku kõrgema tootlusega. Tuleb arvestada, et ettevõtte ei pruugi teenida kasumit ning aktsiate hinnad võivad igal ajaperioodil kõikuda väga suures ulatuses. Halvimal juhul on võimalik kaotada kogu investeering juhul, kui ettevõtte muutub püsivalt maksejõuetuks. Lisaks, võib aktsia hinna liikumist mõjutada veel aktsiaturu liikumine tervikuna ning alusvaluuta hinna kõikumine.
Võlakiri	Võlakiri esindab võlakohustust. Ostes võlakirju, annab investor tähtjalist laenu võlakirja väljastajale, kelleks on ettevõtte, riik või kohalik omavalitsus. Investoril on tähtaja või tähtaegade saabumisel õigus saada tagasi laenu põhisumma ning sellele lisanduv intress.	Võlakirjad on aktsiastest madalama riskitasemega väärtpaberid. Ettevõtte pankroti korral täidetakse võlakirja omanike nõuded enne aktsionäride nõudeid. Põhiline risk, mis kaasneb võlakirjadesse investeerimisega on võlakirja väljastaja suutmatuse tasuda saabunud tähtjalist laenu intresse või tagastada põhisummat. Samuti, mõjutab võlakirja hinna valuuta, milles võlakirja hinna väljendatakse. Valuutariski tuleb eriti silmas pidada investeerimisel võlakirjadesse, mille hinna ei väljaendata eurodes. Võlakirjade hinna võivad mõjutada ka intressimäärad. Intressimäärade tõstmise korral langevad võlakirjade hinnad, mis mängib olulist rolli investori soovi korral müüa oma võlakirjad teistele investoritele enne võlakohustuse tähtaja saabumist. Valitsuste emiteeritud võlakirjad on reeglina madalama riskitasemega, kui ettevõtete emiteeritud võlakirjad
Varrant	Varrant on ülekantav väärtpaber, mida ettevõtte võib väljalasta ja pakkuda olemasolevatele aktsionäridele. Varrantitest tulenevad ajaliselt piiratud õigused märkida nende väljalaskjate aktsiaid või võlakirju. Õigus märkida uusi emiteeritavaid aktsiaid on alati ajaliselt piiratud. Selle tagajärjeks on, et kui investor ei kasuta oma õigust ettenähtud tähtaja jooksul, muutub tema investeering	Varrant loob tema omanikule võimenduse, mille ulatus sõltub warrantis märgitud märkimishinna suhtest alusvara turuhinda. Seega, võib suhteliselt väike liikumine alusvara turuhinnas põhjustada ebaproportsionaalselt suure liikumise warranti hinnas. Varrantite hind on seega väga volatiilne ning seotud kõrge riskiga.

	<p>väärtusetuks. Juhul, kui kasutatakse märkimisõigust, peab warranti omanik tasuma emitendile märkimishinna. Varrantist tuleneva õiguse kasutamine annab warranti omanikule kõik omandatava alusvaraga seotud õigused ja riskid. Kui warrantis märgitud tähtpäeval on alusvara turuhind madalam kui warrantis märgitud märkimishind, muutb warrant väärtusetuks.</p>	
Õigused	<p>Õigused on ülekantavad väärtpaberid, mida ettevõtte võib emitendada ja pakkuda oma olemasolevatele aktsionäridele. Õigused annavad lühiajalise õiguse märkida alusvara emitendi aktsiaid või võlakirju ning loovad vastava kohustuse emitendile. Kui märkimisõigust kasutatakse, on õiguste omanikul kohustus tasuda emitendile märkimishind, omandades seeläbi kõik omandatava alusvaraga seotud õigused ja riskid.</p>	<p>Õigused loovad tema omanikule võimenduse, mille ulatus sõltub õigustes märgitud märkimishinna suhtest alusvara turuhinda. Seega, võib suhteliselt väike liikumine alusvara turuhinnas põhjustada ebaproportsionaalselt suure liikumise õiguse hinnas. Õiguste hinnad on seega väga volatiilsed ning seotud kõrge riskiga.</p>
Tagasiostetav võlakiri	<p>Tagasiostetav on võlakiri, mida selle välja laskjal on õigus lunastada enne tähtaja saabumist. Tagasi võib osta kas osa või kõik võlakirjadest. Investoritele, kelle võlakirjad ostetakse tagasi, makstakse kindlaksmääratud tagasiostutasu. Positiivne vahe tagasiostuhinna ning normaalväärtuse vahel on tagasiostupreemia.</p>	<p>Tagasiostu tingimus paneb investorile täiendava riski ning seetõttu on tagasiostetavatel võlakirjadel reeglina kõrgem tulususemäär võrreldes sarnaste võlakirjadega, millel vastav tingimus puudub. Neil võib ka olla suurem tagasiostupreemia</p>
Konverteeritav võlakiri	<p>Konverteeritav võlakiri on ettevõtte võlakiri, mille omanikul on võimalus vahetada võlakiri ettevõtte aktsiateks kindlaksmääratud tähtajal ning kindlaksmääratud hinnaga.</p>	<p>Konverteeritav võlakiri on sisuliselt võlakiri, millele on lisatud warrant. Seetõttu on konverteeritav võlakiri seotud mõlema väärtpaberiga seonduvate riskidega.</p>
Ühisinvesteeringuasettevõtjad	<p>Üldjuhul võimaldab ühisinvesteeringuasettevõtja sõlmida kokkuleppe, mille kohaselt on mitmel investoril võimalik koondada oma varad ning lasta neid hallata professionaalsel ja sõltumatul halduril. Investeeringud hõlmavad tüüpiliselt võlakirju ning noteeritud aktsiaid, kuid võivad hõlmata ka tuletisinstrumente, kinnisvara või muud vara. Kaasatud varad võivad sisaldada riske, mistõttu on investoritel soovitatav veenduda, et ettevõtja investeeriks erinevatesse varaklassidesse, hajutades seeläbi riske. Seetõttu, võib investeering ühisinvesteeringuasettevõtjasse</p>	<p>Ühisinvesteeringuasettevõtja vara hulka võib kuuluda märkimisväärne arv investeeringuid, mille ei ole erilist likviidsust või millega ei kaubelda aktiivselt. Selliste investeeringute kohta on raske saada usaldusväärset hinnainfot. Ühisinvesteeringuasettevõtja võib kasutada erinevaid strateegiaid, millest igaks võib teatud asjaoludel suurendada kaotusi ebasoodsatest turutingimustest. Ühisinvesteeringuasettevõtjad võivad investeerida varadesse, mis on volatiilsed ja/või ebalikviidsed ning milles positsioonide avamine või sulgemine võib olla kulukas. Lisaks,</p>

	<p>vähendada investori riske, pakkudes laiemat hajutatust võrreldes vara iseseisva otsese investeerimisega.</p> <p>Ühisinvesteerimisettevõtja vara väärtust kontrollib vastava vara valitseja või ettevõtja investeerimiskoostaja.</p>	<p>ühisinvesteerimisettevõttes positsiooni sulgemine on sageli piiratud ettevõtte asutamistingimustega ning pika etteteatamistähtajaga (mille jooksul võib investeringu hind liikuda ebasoodsas suunas). Investeringul ühisinvesteerimisettevõtjasse võib puududa järelturg ja seega võib vastav investering olla ebalikviidne.</p>
Investeerimisfondi osak	<p>Investeerimisfond on vara kogum, mis võimaldab mitmetel investoritel investeerida oma raha ühisesse ja ühetaolisse väärtpaberiportfelli, mida haldab professionaalne fondihaldur. Investeerimisfondi vara kuulub proportsionaalselt fondi osakute omanikele. Investeerimisfondi osak esindab seega investori osalust investeerimisfondi varades.</p> <p>Investeerimisfondid jagunevad erinevate investeerimisstiilide alusel. Võib eristada aktsiafonde, võlakirjafonde, rahaturufonde jne. Investeerimisfondi eelis on investori raha kohene hajutus. Ostes fondiosaku, saab investor koheselt professionaalselt hajutatud portfelli omanikuks, mis vähendab üksikute aktsiate ja võlakirjade riske. Oluline on mõista, et olenevalt fondi investeerimisstiilist võib mõni fond investeerida vaid teatud sektori või riigi/regiooni väärtpaberitesse, mis tagab riskide hajutatuse vaid konkreetses valdkonnas.</p>	<p>Investeerimisfondide riskitase sõltub fondi investeerimisstiilist ning varade struktuurist. Ainult ühte sektorisse või riiki investeeriv fond on oluliselt riskantsem, kui globaalselt ning sektorite vahel hajutatud portfelliga investeerimisfond. Investeerimisfond sisaldab samu riske nagu tema portfelli kuuluvad üksikud väärtpaberid. Riskide kirjeldused on esitatud fondide prospektides.</p> <p>Investeerides fondidesse on oluline pöörata tähelepanu ka erinevatele tasudele, mida fondid investoritelt võtavad. Mõnedel juhtudel moodustavad fondihalduri erinevad tasud arvestatava osa fondi mõistlikult oodatavast tootlusest. Tasud võivad olla osaku väljalasketasu, haldustasu, osaku tagasivõtmistasu, edukustasu. Samuti tuleb tutvuda etteteatamistähtaegadega osakute tagasivõtmiseks ning investorile raha tagastamiseks.</p>
Riskifondid (Hedge funds)	<p>Riskifondid on laialt reguleerimata varaklass, mille eesmärgiks on saavutada positiivset tootlust mistahes turutingimuste juures. Riskifondid rakendavad keerulisi strateegiaid oma eesmärgi saavutamiseks k.a lühikeseks müük, võimendus ning tuletisinstrumentide kasutamine, et kasutada ära kõiki esinevaid võimalusi. Sellisel kujul ei ole riskifondide tootlus tihti seotud ega sarnane klassikaliste aktsia- ja võlakirjaturgudega, mistõttu nende lisamine portfelli võib hajutada tururiski.</p>	<p>Riskifonde peetakse riskantsemaks kui klassikalised investeerimisfondid ning on seetõttu sobilikumad kogunumale investorile. Seda eelkõige põhjusel, et tegemist on reguleerimata fondidega ning nende tegevuses puudub läbipaistvus. Riskifondid investeerivad tõenäolisemalt riskantsetesse või ebalikviidsetesse varadesse. Kuigi nende strateegiate eesmärgiks on maksimaalse tootluse saavutamine, siis riskide maandamisel eksimine võib viia väga suurte kaotusteni.</p>
Börsil kaubeldavad fondid	<p>Börsil kaubeldav fond on aktsiaportfell, mis on kokkupandud eesmärgiga, et see</p>	<p>Börsil kaubeldavad fondid hõlmavad samu riske, mis aktsiad, aga väiksemas ulatuses,</p>

	<p>järgiks teatud indeksi või aktsiatekogumi tootlust. Börsil kaubeldavad fondid annavad investoritele võimaluse osta ühe tehinguga hajutatud aktsiaportfell, mis investeerib teatud riigi, sektori või regiooni suunalistesse aktsiatesse. Samuti on olemas korraldatud järelturg, kus fondidega on võimalik kaubelda täpselt samamoodi kui aktsiatega, aga kahe olulise erinevusega:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Börsil kaubeldavad fondid esindavad aktsiate kogumit (indeksit) 2. Börsil kaubeldava fondi ostu ja müügi teenustasud on aktsiatega võrreldes madalamad. 	<p>kuna fondid on hajutatud investeringud.</p>
<p>Rahaturuinstrumendid</p>	<p>Terminiga “rahaturud” tähistatakse globaalset lühiajalise laenamise (alla 1 aasta) turgu, mis pakub likviidsust maailma finantssüsteemile.</p>	<p>Rahaturud on suured ja väga likviidsed. Rahaturuinstrumente peetakse üldjuhul suhteliselt madala riskiga investeringuteks. Seetõttu maksavad nad madalat intressi ning neil on väike kursivahemik.</p>
	<p>Deposiidisertifikaat on rahaturuinstrument, millel on kindlaksmääratud tähtaeg, mille lõppedes tagastatakse deposiidi põhisumma koos intressiga. Enamus deposiidisertifikaate sõlmitakse tähtajaga alla 1 aasta. Enamus deposiidisertifikaate maksab kindlaksmääratud intressi, aga esineb ka “ujuva” määraga deposiidisertifikaate. Põhisumma ennetähtaegse tagasivõtmise eest tuleb maksta tasu. Enamus deposiidisertifikaate on kaubeldavad ning investorid võivad sertifikaadi, mida nad enam ei soovi, ära müüa selle asemel, et maksta tasu.</p>	<p>Deposiidisertifikaadid on tavaliselt emiteeritud esitajasertifikaatidena, aga mõned on ka registreeritud. Kasum sõltub põhiliselt sertifikaadi tähtajast, selle alusvaluuta peamisest intressimäärast ning emitendi krediitireitingust.</p>

	<p>Väärtpaberite müügi- ja tagasiostuleping (Repo) on leping kahe osapoole vahel, mille kohaselt üks lepingupool müüb teisele lepingupoolele väärtpaberi kindlaksmääratud hinnaga, kohustusega osta see väärtpaber tagasi hilisemal kuupäeval, teise kindlaksmääratud hinnaga. Kuigi enamus Reposid tehakse üleõõtehingutena, võivad nad olla ühe kuu pikkused või veelgi pikemad. Reeglina on repodel kindlaksmääratud tähtaeg, kuigi on võimalikud ka teistsugused kokkulepped. Pöödrepo on repo vastastehing.</p>	
	<p>Kuigi juriidiliselt on repo väärtpaberi müük ja selle järgnev tagasiostmine, siis sellel on tagatud laenu majanduslik mõju. Väärtpaberi ostja annab finantsvahendid väärtpaberi müüjale ning saab väärtpaberid tagatiseks. Kui repo aluseks olnud väärtpaber maksab tehingu jooksul dividende, või väljastab muid õigusi, siis need kuuluvad väärtpaberi algsele omanikule. Hindade vahe väärtpaberi müügi- ja ostuhinna vahel on laenu intress.</p>	<p>Repo hinda näidatakse intressimäärana, aga kuna repo on sisuliselt tagatud laenu tehing, ei sõltu intressimäär tehingu vastaspoole krediidireitingust.</p>
<p>Struktureeritud tooted</p>	<p>Terminiga “struktureeritud toode” tähistatakse laia valdkonda kompleksseid investeeringuid, mis on loodud väga spetsiifiliste vajaduste saavutamiseks, mida ei ole võimalik saavutada standardsete turul olevate toodetega. Struktureeritud toodetes kasutatakse tavaliselt tuletisinstrumente ning neid võib kasutada alternatiivina otseinvesteeringutele, osana varade jaotamise protsessist, et vähendada portfelli riske või eesmärgiga kasutada ära hetke turutrende. Üldjuhul ei kaubelda selliste toodetega reguleeritud turul ning investorid võtavad endale struktureeritud toote väljastajaga seonduva riski. Tüüpiline struktureeritud toode võib kombineerida kapitaligarantii elemendi osalise osalemisega kõrgema tootlusega ning kõrgema riskiga alusvara liikumises.</p>	<p>Intress ja/või lunastustasu, mida maskatakse struktureeritud tootelt võib olla seotud toote alusvara hinnaga ning selle muutus võib põhjustada makstava intressi ja /või lunastustasu summa vähenemise. Sõltuvalt tootest, juhul kui puudub kapitaligarantii, võib investor kaotada osa algsest investeeringust tootesse. Igal juhtumil võivad toote lepingutingimused sisaldada sätteid, mis võivad teatud tingimustel olla investori huvide vastu. Näiteks võivad tingimused lubada investoril lepingut lõpetada ajal, mis ei ole investorile soodne või anda toote väljastajale õiguse muuta lepingutingimusi.</p>

	Kapitaligarantii, mida mõnel juhul pakutakse on üldjuhul seotud tingimusega, mille kohaselt tuleb investeringut hoida kuni selle lõpptähtajani ning on seotud toote väljastaja krediitkvaliteediga.	
Opsioon	Opsioon on väärtpaber, mille omanikul on õigus, aga mitte kohustus, osta (ostuopsioon e. call) või müüa (müügiopsioon e. put) kindlaksmääratud ajal tulevikus kokkulepitud alusvara eelnevalt kokkulepitud hinnaga (strike). <i>Nt. investor ostab ostuopsiooni, millega tal on õigus 3 kuu pärast osta 100 ettevõtte ABC aktsiat fikseeritud hinnaga X.</i> Opsioone kasutatakse reeglina investeerimisportfellis olevate positsioonide kaitsmiseks. Samas võib opsioone kasutada ka aktsia hinna liikumise suuna peale panustamiseks.	Opsiooni ostmisel maksab investor opsiooni kirjutajale opsioonipremia. See on investori poolt opsiooni eest tasutav hind. Kui aktsia hind liigub opsiooni ostjale ebasoodsas suunas, kaotab investor opsiooni tähtaja saabumisel makstud premia seeläbi, et opsioon muutub väärtusetuks. <i>Nt. tähtaja saabudes on investoril õigus osta 100 ABC aktsiat hinnaga X, aga languse tulemusena kaupleb aktsia samal ajal turul hinnaga $\\$ X - 5$.</i> Sellisel juhul on opsiooni ostnud investori kaotus piiratud vaid makstud premia kaotamisega. Opsiooni on võimalik ka müüa enne selle tähtaja saabumist. Sellisel juhul kaotab investor alusvara ebasoodsa liikumise puhul opsiooni ostuhinna ja müügihinna vahe.
Futuur	Futuur on väärtpaber, mille omanikul on kohustus osta või müüa tulevikus konkreetset alusvara eelnevalt kindlaksmääratud hinnaga. Kuna futuurid on turul kaubeldavad on futuuri ostjal võimalik see ka enne kohustuse tähtaja saabumist ära müüa ning vältida seeläbi kohustust tarnida realselt mõnda kaupa.	Futuuridega kaasneb suur finantsvõimendus, mis võimaldab juba alusvara väikeste liikumistega teenida futuuriga suurt kasumit või kanda suurt kahjumit. Tuleb arvestada võimalusega, et seoses väikese likviidsusega ei pruugi olla võimalik sulgeda futuuri positsiooni mõistliku hinnaga seoses sobiva teise tehingupoole puudumisega.
Forward	Forward on väärtpaber, mille omanikul on kohustus osta või müüa tulevikus konkreetset alusvara eelnevalt kindlaksmääratud hinnaga. Erinevalt futuurist ei ole forward turul vabalt kaubeldav	Forwardi riskid sarnanevad futuuri riskidega, aga kuna forwardi ei ole turul kaubeldavad peab forwardi omanik olema realselt valmis kokkulepitud tingimusel kaupa tarnima. Alusvara hinna liikumisel ebasoodsas suunas tähendab see ulatuslikke kaotusi. Samuti peab olema valmis selleks, et tehingu vastaspool ei ole ettenähtud ajal võimeline oma tarnimiskohustust täitma.
Hinnavaheleping (Contract For Difference) e. CFD	Hinnavaheleping (CFD) on tuletisleping, mille eesmärk on väljendada instrumendi avanemis- ja sulgemishinna vahet. Finantsinstrumendiks CFD puhul võib olla nii aktsia, võlakiri, futuur, opsioon jne. Traditsiooniliselt on CFD-d börsivälised, aga nendega võib kaubelda ka börsil	CFD-dega kaasneb kõrge risk, kuna nende pakutav võimendus tähendab, et väike algsuuna võib põhjustada suure kahjumi või kasumi. See tähendab ka, et võrdlemisi väike liikumine alusvara hinnas võib põhjustada ebaproportsionaalselt suure liikumise investeringu väärtuses.

**REIT
(Real Estate Investment
Trust)**

REIT on väärtpaber, millega kaubeldakse börsil ning mille emitent investeerib saadud raha otse kinnisvarasse või kinnisvaraga seotud ja tagatud laenudesse. Sellised väärtpaberit on kasutatavad lihtsate kinnisvarainvesteeringute tegemiseks, mis ei eelda investori poolt reaalse kinnisvara ostmist ja selle eest hooldamist. Investor ostab osaluse fondis, mis omab kinnisvara ning omandab seeläbi õiguse investeeringutelt saadud kasumi jaotamisel osalemiseks.

Kinnisvaraväärtpaberite riskid on seotud kinnisvarahindade liikumisega vastavas regioonis või globaalselt. Samuti tuleb arvesse võtta üldisi majandusnäitajaid, inimeste ning ettevõtete suutlikust tasuda üüri- ja rendimakseid. Kinnisvaraväärtpaberid on seotud ka intressimäärade riskiga. Kõrgemate intressimäärade puhul on tarbijatel keerulisem leida finantseerimist ning investeeringud kinnisvarasse reeglina vähenevad, mis omakorda võib mõjuda negatiivselt kinnisvara hindadele ning üüri- ja renditootlusele.